

Szerkesztőségi iroda:

Főiac, Csulak-féle ház,
hová a lap szellemi részét
illető közlemények
küldendők.

Kiadó hivatal:

Pollák Mór könyvnyomdája,
hová a hirdetések és
előfizetési pénzek
bérmentesen intézendők.

NEMERE

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdászati lap.

A háromszéki „Háziipar-egylet” és a „sepsi-szentgyörgyi önkényes tűzoltó-egylet” hivatalos közlönye.

Megjelenik ezen lap heten
kik kétszeri
csütörtökön és vasárnap

Előfizetési feltételek:

Helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve
Egész évre . . . 6 frt — kr.
Fél évre . . . 3 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 frt 50 kr.

Hirdetmények díja:

3 hasábos petit-sorért, vagy
annak helyéért 6 kr.
Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyilváltór sora 15 kr.

Előfizetési felhívás

NEMERE

című politikai, társadalmi és közgazdászati lap
1878. IV. évnegyedére.

Előfizetési feltételek:

okt. — december 1 frt 50 kr.

Az előfizetési pénzek a „Nemere” kiadó-
hivatalának Pollák Mór könyvnyomdája
Sepsi-Szentgyörgyre küldendők

Előfizetőinket szívesen kérjük előfizetéseik
megújítani, miután felesleges példányokat nem nyo-
matathatunk.

A „Nemere” kiadóhivatala

Orosz agitációk.

Egy félhivatalos orosz lap sugalmazott cikke pártolja a bosnyák felkelőket annak módja szerint. A bosnyákok és hercegovinaiak — így szól a lap — nem agyonlövendő „felkelők”, mikor a török jármot nem akarják az osztrák igával felcserélni. Az csak hazafiság tőlük, mikor az osztrák-magyar betörésnek ellenszegülnek s mikor van okuk a török statusquoanak a nem keresett osztrák uralom felett elsőbbséget adni. A bosnyákok és hercegovinaiak vallás és nemzetiségi különbség nélkül el vannak határozva a reájok erőszakolt osztrák jótéteményekről lemondani s ezen hűségökért a haza és a faj iránt „forradalmároknak” nevezik őket. — Képzeltető-e a politikai fogalmak ily ferdítése? — Van-e az osztrákoknak legkisebb alapjuk a boszniai lakosokat saját alttalálókul tekinteni, kik nekik földön és engedelmeskedni tartoznak? Beülvén az egykor a nagy szerb államhoz tartozott tartományba, Ausztria igaz európai határozatra támaszkodott, de hasonló nem zetközi határozatok nem adnak még senkinek jogot a leglykolásra kárhözátott nemzetiségektől feltétlen öngyilkosságot követelni. Bosznia és Hercegovina, midőn Ausztriának ellentállanak, csak azt teszik, ami ezen tartományok államánya és hangulata mellett várható volt? Minő „forradalmárokról”, vagy „felkelőkről” lehet itt tehát szó?

Közlött-e helyen az orosz lap „hazafias” célzatu buzdításait. Kilátzik az orosz barátság, az a civilizáló humanus érzésű hatalom, mely erőnek erejével protestálni akar a „karhatalom” és az „erőszak” ellen, csak azért, hogy a zavarosban minél könnyebben haláshasszon.

Az orosz politika üzelméről, az arcátlan ferdítések, a napról napra sürribben jövő igazságok nagy mesteréről már határozott fogalmaink vannak a multból. A ki nem érte be egy hosszú hadjárat „dicsőségeivel”, a kinek nem volt elég az „osztalak”, melyet a civilizáció nevében megindított háboru zsákmányként elragadt: az a hatalom most pálcát tör az európai kongresszus felett és ítélete ellen a nemzeti érzületre appellálva, oly tant kezd hirdetni, mely még a rabló bandák vezéreinek is illenék szájába, csak neki nem

Tűelni kell a bosnyákokat, hogy ne hagyják magukat Csak rajta, támadjanak, lázadjanak addig, a míg bírják; a mikor nem lehet már többé kilátásuk: akkor ott lesz a hátok mögött Oroszország és protestálni fog, ha kell fegyverrel is Ausztria-Magyarország „rablópolitikája” ellen.

Mit neki Európa közvéleménye? Mit neki egy európai kongresszus kölcsönös megállapodásból eredt határozata? Ő megmarad annak, a ki régen volt: a nemzeti jogok végrehajtójának, védelmezőjének.

„La Russie se recueille!” hogyan is lehetne másképp. Oroszország gyűjti erejét s az e féle körmönfont politikai dogmák csakugyan hasznó: szolgálatot tesznek a tartózkodó orosz birodalomnak.

A leköszönt kancellár szépen kiegyengette erre az utat, most már könnyű azon haladni. A felbujtatott szláv csöcselék könnyen hitelt ad a „szabadítónak”. Európa azonban körme koppant annak a hosszú kéznek, mely a legbékésebb tartományok politikai életébe is bele nyúl.

Monarchiánk pedig, mely tudta kötelességét minden időben, figyelő álláspontot foglalt el a békében v i s s z a v o n u l ó Oroszországgal szemben.

Ilyen állapotok alatt, a külső izgatás ilyen kézzel fogható bizonyysága mellett Magyarországon még ma is találkozik néptömeg, mely a lelketlen, hazafiatlan pár ember befolyásának engedve, n é p g y ü l é s t akar rendezni Budapestben.

A józan ész teljes hiánya, a logikátlan gondolkodás megrögzött esztelensége kell oda, mikor azt kívánja valaki egy jellemes országgyűléstől, hogy hagyja ott bevégzetlenül a boszniai okkupációt. Ilyen politikai érettséget csak azoktól várhatunk, a kik megszokták a legszentebb nemzeti ügyet, még a b e c s ü l e t k é r d é s t is alárendelni a pártpolitika kishitű, önző követelményeinek.

II.

* A bukaresti félhivatalos „Romanul” konstataja, hogy orosz törzstisztek a Moldva felé elnyúló erdélyi határon tüzetes vizsgálódásokat hajtottak végre. A „Romanul” ebből következtetéseket von az Oroszország és Ausztria-Magyarország közti bonyodalmak lehetőségére, — mindenesetre kissé idő előtt.

A z o k k u p á c i ó.

Samacnál boszniai földre lépett csapataink eléggé gyorsan haladnak előre, s megszállották Gradacacot, anélkül, hogy nagyobb ellenállásra találtak volna.

Hol fognak a fölkelők nagyobb ellenállást megkísérteni: Tuzlánál-e vagy még előbb — azt már a legközelebbi napok hírei jelenteni fogják. Hogy csapatainkot a fölkelők hosszabb ideig tartóztathassák, kevésbé valószínű, mert b. Bienenrthadtestével egyidejűleg Szapáry hadteste is megkezdte az akciót s a fölkelők e kombinált támadás elől csak Zvornik felé menekülhetnek, s onnan Novibazárba, ha ugyan Szerajevó felől keletnek indulandó csapataink elvágják útjokat.

Egyidejűleg Bosznia nyugati részében, Bihácsnál is újból megkezdett a támadás, ezuttal, nagyobb óvatossággal. A biháci pozíciók egy része már csapataink birtokában van. Bihácsnak kívül jelentékeny fölkelő bandák vannak még a Kozarac hegységben és Livnó táján, melyek ellen a támadás valószínűleg már szintén legközelebb megkezdődik.

Az utak, melyek Posavinában a Szávától az ország belsőjébe vezetnek és melyet csapataink is használhatnak, a következők:

A Samacból Gracanicába vivő út 18 órajárás. Az út Gradacacig egészen használható, és mindenféle járművek, sőt nehéz ágyuk által is járható. Míg azonban Gradacacig síkságon halad, mely a boszna torkolatától egészen a szerb határig terjed, Gradacacnál már délnyugat felé nyúló dombláncolatok emelkednek. Ezen dombok majdnem a Maljivica-Planina előhegyeinél zárulnak és az itt mind szűkebb és járhatatlanabbá váló ut rendkívül meredeken emelkedik fel a Maljivica-Planina erdőborította keleti nyulányaira, keresztülvisz a

Tinja és Dobrovica rozzant hidjain és átvezet a tenger színe felett 2000 lábnyi magasságban levő duzniciai szoroson.

Innen kezdve ismét meredeken esik és szorosan a most romokban heverő, de stratégiailag nem jelentéktelen szokoli vár lábánál visz el, Gracanicába. Az utnak ez utóbbi része rendkívül keskeny és a szekerek, de főképp ágyuk részére majdnem járhatlan.

A másik utnak, melyen alkalmasint a középső hadoszlop fog előnyomulni, és amely Brcskától Tuzláig 18 óra járás első fele egészen rendes, csinalt, körül van ugyan véve hegyláncok által, de a Pescnik Brdo erdős aljág csak egy nem igen jelentékeny emelkedéssel bír, egyszerűen minden fegyverem részére könnyen járható.

Oravica Hánál kezd emelkedni az út, eleinte csak gyengén, azután mind meredekebben és végre tetőpontját Szibovicánál éri; azután ismét használhatóbbá lesz és így megy a Majevica, Planina ormán át Tuzlába. Innen kezdve az út a Spreca folyását követi egész annak forrásáig és a Majevica nyulványain keresztül a Drina völgyébe vezet.

A 3-ik út végre szorosan a Drina balpartján vezet, 3 nap, vagy 28 óra alatt járható meg, s nagyon mérsékelt, csak helyel-közel meredek emelkedéssel birva Ivola-Tunon és Janjan keresztül Zvornikba vezet; ez utnak északi része nagyon jó karban van, de a Racsától 12 órajárányira fekvő Belatumban kezd rossz lenni és csak Janjanban, mely Zvorniktól 16 órajára fakszik, lesz ismét valamivel járhatóbbá.

E három uton fog a Bienenrthadtest támadó működése a keleti-boszniai felkelők ellen megkezdetni. Ha Zvornik egyszer kezünkben lesz, akkor a Württemberg-hadoszlop is, mely sokáig pihent, Glazmacon és Vlárenicán keresztül szintén előre nyomulhat, akcióbá léphet és a felkelők erejét nyugatról keletre azon vas gyűrűbe szoríthatja, melyet más oldalról a két másik hadoszlop szuro nyai zárnak be.

S a m á c, szept. 17. A IV. hadtest 31-ik hadosztálya tegnapelőtt viradóra Gradacacot a 14-ik hadosztály pedig tegnap Brcskát ellenállás nélkül elfoglalta, csak egyes fölkelők löttek. A főhadiszállást ma Gradacacba helyezték; Tuzlánál nagyobb ellenállást várnak.

B é c s, szept. 17. A b. Bienenrth altábornagy parancsnoksága alatt álló csapatoknak a Száván e hó 14-én végrehajtott átkelése után megkezdett támadó-hadműveletek a beérkezett távirati jelentések szerint ez ideig zavartalanul folynak, a csapatok 13-én este már megszállották a Szávától Szakován és Gradacacson keresztül a Bosznáig terjedő vonalat és megkezdte a lefegyverzést. Az ottani várban 2 ágyu találatot; a keresztény községek a bevonuló osztrák-magyar csapatokat mindenütt hódotulak biztosításával fogadják.

Szapáry altábornagy megkezdte kombinált akcióját Dobojból és e hó 15-én korán reggel erős kémszemlésszotalyok küldettek ki, melyek a felkelőkkel érintkezésbe jöttek; puskatűzharc fejlődött ki, mely 8 óráig tartott; Részünkről megsebesültek Manz hadnagya a 4-ik vadászszázalójából (fülét surolta a golyó) és mintegy 20 ember.

Egy szept. 16-án hajnalhasadtakor egész Gracanicáig előretolt csapatosztály e helységét a felkelőktől egészen elhagyatva talalta; azok hírszerint észak felé, részint Dolnje-Tuzlába vonultak vissza.

Banyaluka környékén semmi nevezeteseb sem fordul elő. A lakosság lefegyverzése mind nagyobb körben és zavartalanul folyik.

A Bihács ellen való előnyomulás, megerősített csapatokkal ismét megkezdett. Egyik hadoszlopunk megtámadta a felkelőktől védett Sacics helységet és Gata, Vikics és Muzmovác házcsoportjait; a helységek a lövések következtében lángba borultak és a felkelők hosszabb harc után szétugraszattak.

Veszteségeink: Hönig százados és Bemdes hadnagya a 76-ik gyalogezredből súlyosan megsebesültek; A legénységéből 3 halott, 42 sebesült, 8 eltűnt. A másik hadoszlop Zavalje előtt tüntetett az ellenség lekötésére és bevette az attól védelemzett állást a paplaknál Zegarban. Ez alkalommal a 23-iki gyalogezredből Penikovic P. százados könnyen, Paulovics főhadnagy nehezen, Auersperg Gy. gr. főhadnagy és Morgenster hadapród könnyen sebesültek meg; az 1. vadászszázalójából Keller hadapród súlyosan megsebesült, a legénységből 103 sebesültet hoztak a kötöző helyre. Egy

idejűleg a 88-ik magyar honvédszázalój Proizcseni Kamennél és Ljeskovánál demonstrációt hajtott végre, hogy az ellenség figyelmét lekösse, mely alkalommal egy ember halva maradt és egy megsebesült.

Nagy vezérőrnagy Trebinjéből egy zászlóaljat és egy hegyi üteget tolt előre a bileki uton, hogy a kémek jelentése szerint a felkelők által tervezett és részben végrehajtott megsebesítést a közlekedésnek megakadályozza; az ut helyreállítása végett kezdett munkálatok biztosítása végett egy csapatostály harcra bocsátkozott a felkelőkkel a Goricától észak-keletre fekvő magaslatokon és miután a helyreállítási munkálatok be voltak fejezve megkezdtek a visszavonulást. Ekkor történt, hogy a jobbszárny széle, a Trebinjica völgyben álló század nem hagyta abba a kellő időben a harcot és Goricából való visszavonulásakor hátban erősen lövett, a mikor jelentékeny veszteségeket szenvedett.

Sandner százados és Mark hadnagy a 74-ik gyalogezredből estek, Carda hadnagy súlyosan megsebesült; a legénységből 80 ember a veszteség halottakban és sebesültekben; Svager főhadnagy tábornoki tiszt eltűnt.

Keleti hírek.

A porta és a görög követelések. Minden oldalról ismételtetik, hogy a nagyhatalmak valószínűleg nem fognak tudni megegyezni a görög kérdésben való közvetítés iránt s még ha valami módon közvetítenének is, a porta el van tökéltve, hogy nem áll rá semmiféle határigazításra. Mint a „P. L."-nak Berlinből írják, ottani török körök olyformán nyilatkoznak, hogy a berlini szerződésnek Görögországra vonatkozó pontja hézagos, mert nem szól semmiféle kényszerrendszabályról azon esetre, ha a hatalmak közvetítése nem vezetne eredményre. A porta általában nem fél attól, hogy valamely nagyhatalom erőlesebben folklornál az ügyet. Oroszország nem fogja (?) előmozdítani a görög terjeszkedési vágyakat; Ausztria-Magyarországnak elég gondot áll most a boszniai okkupáció; Németország, mint Bismarck kijelenté, soha sem fogja egyetlen granátos csontját sem veszélyeztetni a keleti kérdés miatt; Franciaország és Olaszország talán hajlandók lennének valamennyi akcióra, de ennek útját állán Anglia, mely Cyprus szigete és a suezai csatorna miatt nem fogna olasz-francia akciót megtérni a Központengeren. A közel jövő meg fogja mutatni, mennyire alapos ez a török okoskodás.

Kattaró ből jelentik: Az albán liga két főbb embere pénteken Podgoricába érkezett, hogy Hussein basa felett ördöki és a lakosságot Montenegró elleni ellenállásra igassa.

A porta körökben hírlak, hogy Achmed Chulussi effendi, mint a szultán küldötte Afghanistanba megy, hogy az ottani emirt az angolok iránt nagyobb barátságra hangolja.

Mithad basa csak addig marad Krétán, míg az oroszok nem vonulnak vissza Drinápolyba; aztán Konstantinápolyba fog jönni.

Az erzingiani tábor több csapatostálya e hó 28-án Erzerumot fogja megszállni.

Fővárosi levél.

Budapest, 1878. szept. 16-án.

Az idő mulik. Ne csodálkozzanak önköz az érthetetlen beszédnek, hisz a fürjek költöznek, a fecskék jobb hazát keresnek; a szomorú ősz küszöbünk előtt áll. No de nem kerget a szél, ép azért ne beszéljünk az ősről. Az ury világ fürdőn időz, gyönyörben tölti a nyarat, vagy párisi utazásban keres élvezetet s midőn fészkebe visszatér, miért kellene, hogy a fecskét, vagy épen a pitypatyot itthon üdvözölje?

E percben jöttem haza az ebedről, szerencsémre a kis sógornó jól tartott. Kedvem van irogatni és bodor füstöket eresztgetni Mokány Berci-féle szivarszikipkából. A délelőtti folyamában összefutkostam a várost, denique itthon vagyok, tárcsáiró lettem, de most azt sem tudom, hol áll fejem, hol kezdjem ujdonságaimat.

A mozgósítás még folytonosan tart fővárosunkban. Tegnapelőtt a 66-ik ezred (Toscana ezredbeli) legények 120 lovát vittek a déli vaspálya oldalához, melyek a délután folyamában Broodba szállítottak az új főhadiszállásra, míg tegnap szintén 80 darab ló érkezett az északi vaspályán, hogy azonnal továbbítottassanak.* Most úgy látszik, a nagyművi mobilizáció a lovakra került, mert hiszen a dolgok már annyira mentek, hogy Philipovics nem mer előre nyomulni, jobbnak gondolván Broodba visszamenni és mndent oda szállítani a párákkal, mert könnyen megtörténhetnék, hogy a bosnyákok majd agyonkopáltatják. Így gondolják a bumbum generalis urak.

A fővárosban most jelszó: „segély a mozgósított családoknak!” Mindenki igyekszik szellemi vagy zsebtökeit oda érvényesíteni, hogy a hátramaradtak részére valamit juttasson. E célra folyó hó 16-án a budai várszínházban színi előadás leendő, Szigeti „Vén bakancsos és fia” népszínműve kerülendő elé, a melyre a jegyek már a napokban mind elfogytak. A belügyminisztértől pedig a begyűlt adakozásokból a polgármesterhez 200 frt érkezett, hogy annak kiosztása, illetőleg kézbesítése eszközöltesse a mozgósítás folytán szorultabb

helyezette jutottak részére. Ma délelőtti tíz órátkor két óráig a polgármester előszobája tömve is volt asszonyokkal, kik csecsemőkkel karjaikon, mások 1—4 gyermekkel jelentek meg és sor szerint felgyeztettek s egymásután a polgármesterhez bocsáttattak néhány vigasztaló szó kíséretében. A befolyt összegekből mintegy 10, 15, 20 frtnyi összegeket adott át. Szükséges is nagyon, mert úgy látszik, mozgalmak korunkban a béke nem fog hamar bekövetkezni s addig a csatában még sok elfogott katonáinknak fogják a felkelők fülét, fejét, orrát levágni. S vajjon mikor áll be a fordulat, mikor lesz rend és hogyan lesz béke? — Az erdők sűrűségében, a sziklák rettentő ormain mindenütt középkori várak ülnek, — jegyzi meg egyik fővárosi lap — a hol két millió albán lakos várja az osztrák-magyar hadsereget. Szegény feünk! és e közül a proziendi liga jelentése szerint kétszáz ezer fegyverviselő; — annyi, a mennyivel Boszniába törtünk.

Isten óvja hazánkat!

A bécsi lapok tele vannak most nevezetes hírekkel, t. i. azon hírekkel, hogy a kabinetből Széll Kálmán pénzügyminiszter beadta volna lemondását, a mely hirt Bécsben „garcsnak” vették és a börzse meglehetősen árhullámszt keltett volna. E hirt fővárosi levelünkben regisztrálni kívántuk, de a nélkül, hogy annak valami súlyt adhatnánk, bár azt hozzák okul, hogy a bosnyák háború folytán a birodalom nagy költségekbe verte magát és ennél fogva a pénzügyi egyensúly nagyon is megingott volna. Az ördög hisz ily hizott bécsi kacsnak!

Végül néhány apró híresekét van szerencsém idejegyezni;

Báró Sennyey Pál tegnapelőtt családjával fővárosunkba érkezett s pár napig itt mulat, miután birtokára fog utazni.

Tűr tábornok Párisba indult.

Ő felsége a királyné, Rudolf trónörökös és Lipót bajor herceg Gödöllőn mulatnak.

Az idő rövid s ha nem sietek levelem írásával, a „pesti levelek” egyszerre érkeznek a szerkesztői kosárba az ide mellékel. „Ejnye reggel” vigjáték folytatásával, melyet több szíves olvasóm eddig kíváncsian vár, épen mint kis sógornóm, a „Nemere” buzgó olvasója.

Isten velünk!

H. Dózsa Géza.

A Boszniában elesettek családjai s a megsebesültek számára

Ilyefalván gyűjtést indítottak meg. Ez alkalomból Révay Lajos ur következő szép levelet intézte megénk főispánjához:

Méltóságos főispán ur!

A hazaszeretnek és keresztény szeretetnek mindig vannak kötelességei.

Ez idő szerint egy szent kötelesség teljesítésére figyelmeztetem és hivat fel hűvelmet; felhívom első sorban az ilyefalvi ifjúsági önképzőkört — ezen körnek derék elnöke és a kör tagjai azonnal megtestesítették az ajkaimról elhangzott ígét.

A magasabb politika fölül esik a mi látkörünkön; s mi nem tudhatjuk, hogy miért küzdenek és vérzenek honfitársaink Bosznia és Hercegovina vadonáiban: csak azt tudjuk, hogy felséges királyunk legfelsőbb haduri parancsszavának engedelmeskedik hazánk ifjúság, midőn hősileg ontja drága vérért; csak azt tudjuk, hogy azok, a kik ott küzdenek, vérzenek: a mi testvéreink; csak azt tudjuk, hogy a megsebezett, dolog-telhetetlenné vált harcosok, az elesettek özvegyei, árvái, agg szülői a mi honfui, honleányi és keresztényi szeretetünk gyámolítására vannak utalva. Itt nincsen helye az eltérő felekezeti, nemzeti és más párt-nézeteknek, a hon- és keresztény szeretetnek parancsszáva mindnyájunkat egyaránt kötelez.

Ezen kötelezettségnek — a mi csekély anyagi erőnk mértékéhez képest — még mielőtt méltóságodnak legfelsőbb helyről e tárgyban nyert megbízatásáról értesültünk volna, úgy szólva „fél uton” tudván azt, hogy „bis dat, qui cito dat”.

Ne az adomány mennyiségét, annak erkölcsi értékét méltóztatassék tekinteni. Én és az ifjúsági önképző-kör népkün nyomozott anyagi viszonyai között nem annyira azt tűztük feladatunk, hogy anyagban sokat gyűjtsünk: az áldozatok erkölcsi értékére fektettük a fűslyt; azt tűztük főfeladatunk, hogy Ilyefalva közönségének lehetőleg mindenki tagjában felébresszük az alkotmányos és keresztényi kötelességérzetet. És e célt fényesen értük, a mennyiben az ide mellékel adományban a szegény özvegy asszony fillére és a napzsámom mindennapi kenyérének fölöslege is ott van.

„Ne tudja a te bal kezéd, a mi jót teszen jobb kezéd”; a jó tetteinek jutalma önmagában van; de mégis legyen szabad kérnem méltóságodat, hogy ezen soraimat nyilvános elismerés és nyugtázás végett engedje a „Nemere” című lapban közzé tétetni.

Legyen szabad az önképző-kört példányképp gyanánt mutatni fel méltóságod és megének községese előtt. Ha minden közönségben ilyen életrevaló egyet volna, ha minden község így fogná fel hasonló esetekben közmuveltségi, honfui, honleányi és keresztényi kötelességét: elmondhatnók a költővel:

„Csend s viharban szép hazánk,
Megfizettük mind, mivel csak tartozánk.”

Legyen szabad az önképző-körnek más téren tanusított buzgóságára és áldásos működésére felhívni méltóságod kegyes figyelmét; ez alkalommal különösen ajánlom méltóságod kegyes figyelmébe ezen kör elnökét: Lukács népiszkolai igazgatót, Gál Károly k. tanító urakat, Csusz Anna, Petke Julia, Petke Lina, Sára Teréz kisasszonyokat, kik házról házra járva apostolkodtak a haza és keresztény szeretet nevében; csak abban az egyben hibáztak, hogy buzgóságuk anygali szárnyain a szomszéd Aldoboly község néhány házához is kiröpkedtek; ezt a hibáját a kisasszonyoknak most az egyszer megbocsátjuk.

Gyűjteményünket a következőben foglalom össze:

Sára Teréz és Csusz Anna kisasszonyok gyűjtő ivén 152 adakozótól 29 frt 40 kr, 25 szivar és 2 klg. 83 dgr. tépés, 2 db ezüstszusz.

Petke Julia és Petke Lina kisasszonyok gyűjtő ivén 140 adakozótól 24 forint 85 kr és 61 dgr. tépés. Összesen 292 adakozótól 54 frt 25 kr, 25 drb szivar, 3 klg. 50 dgr. tépés és 2 drb ezüstszusz.

Midőn ezen adományokat az ifjúsági önképző kör nevében, további intézkedés végett méltóságod kezeihez átteszem: buzgón imádkozom, hogy Isten áldása legyen a nemes adakozókra! A népek nagy istene örökdiék hazánk felett, hogy mentől előbb dicsőséggel végződjen a folyamatban levő véres harc; — a béke szelid olajja alatt munkálhassuk hazánk jólétét, anyagi és szellemi felvirágzását! De ha a gondviselés ezután hazánk védelmére még nagyobb kötelességeket fog előlökbe tüzni, ha közvetlen testvéreinknek, szélek fiainknak is fegyvert kell ragadni: akkor sem térünk ki kötelességeink teljesítésére elől; szóval, kézzel, könyeinkkel, véréinkkel, filléreinkkel elsősk akarunk lenni a honszeretet oltáránál.

Kiváló mély tisztelettem nyilvánítása mellett öröklök a méltóságos főispán urnak

Ilyefalván, 1878. szeptember 16-án
alázatos szolgálja

Révay Lajos.

A „Csiiki apróságok”-hoz

— Válaszul Balás Antal és T. Nagy Imre uraknak. —

(Folytatás.)

II.

Elvégezvén dolgunkat t. Balás urral, következik T. Nagy Imre ur.

Ezen „costa frater-féle tanítócska”) „mint ki a magyarnyelv sajátágait — s különösen a csiiki nyelvjárat más évek óta tanulmányozza s a Magyar Nyelvőr akadémiai folyóirat minden füzetében közleményeket ad”, ezen fáradságos munkálkodásának nagyobb dicsőségére legyen mondva, „könyvnyitny nyelvészkedhetnémségnek”) nevezi cikkemet (Ordits kapu! kiáltás város!) s azt se tudja, hogy komolyan bánják-e vele, vagy csak együgyű tréfának tekintse, mert hát „Borszem Jankóságnak” tartja, melyen csak „costa fraternek” nevezhetnek.)

Hogy az én cikkem, t. tanítócska ur, nem könyvnyitny nyelvészkedhetnémség és nem Borszem Jankóság, azt már némi részben bebizonyítottam a t. Balás urhoz írottakban; de hogy cikkem kiegészítő legyen s ezen t. urat állításának ellenkezőjéről nyomósabban meggyőzzem említett társával együtt: engedje meg nekem t. uram, hogy én se szentesítem szerény hallgatással az ön által irtakat, annál is inkább, mert ön cikkében — hogy egyenesen kimondjam — nem tudom mi okból egy nyelvészhez nem illő tette, t. i. hazugságra vete-medik s következtelen logikájával a minék én nem neveztem el magamat (azt tennem nem szabadott s még a legjelésebb nyelvésznek sem hallottam a szájából, hogy magára tukmálja ez, vagy amaz epithetont), ön azt hamisan rám fogja. Vegye el t. uram még egyszer cikkemet, olvassa át értelmesen — s ha rá fog arra találni, hogy én magamat nyelvésznek praedikálom: akkor kész vagyok becsületes kath. hitemtől azonnal megválni. — Én t. uram, mint igénytelen ember, mint ki saját nemzetem nyelvének történetét és az ezzel rokonnnyelveket, m. irodalmunknak fejlődését, vagy hanyatlását egy pár év óta egész önadaadással, de egyzersmind előszeretettel is tanulmányoztam s tanulmányozom ma is, nem egyoldaluan, mint ön a csiiki nyelvjárás, vettem a pennát kezembe, de magamat nyelvésznek nem kereszteltem el, azt tennem saját öntudatom parancsa következtében nem lehetett. — Tehát t. uram, ön járjon először is az igazság szigorú útján.

Hogy a csiikiak góké, azt ön is elismeri. És itt megint — a hogy szokták mondani — félre fa-

¹ Így nevezi Apácai Cseri János a korabeli néptanítást, h. szánván még a „hiván” jelölt is, mit én tiszteletből elhagytam. E az Apácai több jeles munkáinak a szerzője; ő volt az, ki Szabó Károly történetétünk a magyar tudományosság apostola és vértanújának” nevez. Lásd „Apácai Cseri János Barcsai Ákos fejtelemehez benyújtott terve a magyar hazában felállítandó első tudományos egyetem ügyében” Szabó Károly által közölt értekezésnek 6 és 15 lapját.

² Nesze nekéd magyar szókészlet! Még több ily szóval kell pozoni nyelvünket t. uram! Hogy hemseggem „Magyar nyelvőr” az ily példás alkotás rövid szavakkal!

³ Lásd „Magyar Hírlap” 217 számát (1878 augusztus 9.)

⁴ E lapok t. szerkesztője, ha cikkemet Borszem Jankóságnak tartja, helyet nem adott volna lapjában, már pedig erősen hiszem, hogy egy lapszerkesztő inkább meg tudná itteni bizonyos cikket, mint egy „costa frater tanítócska.”

rag. Miért? Mert azt igyekszik kimondani s bizonyítani, hogy én a „góbé“ elnevezést szégyenletesnek találom. — Én csak a felhozott példákat gáncsolom s gáncsolom ma is. Hogy minden székelty góbénak nevezek, azt én is úgy tudom, mint minden somlyói diák nem tudja s nem is tudja; mert kérdezzem meg t. uram egy első elemi, vagy ha úgy tetszik, egy első gym. oszt. tanuló, vagy egy csik-szeredai I. oszt. isk. suhanat, bizony akad közöttük olyan, ki még azt sem fogja megmondani tudni, hogy vajon székelty-e, v. zsidó? Tapasztalatból mondok, hogy egy főgym. tanár tanári vizsgája alkalmával a legnagyobb magyarnak keresztnevét sem tudta megmondani. Ha már kérem tanárokkal is ilyenek történnek: mit várhatunk akkor egy fejletlen tanulócskától? Hogy minden székelty góbénak, én arról — miután meg voltam győződve — nem szóltam semmit; — én csak a csikiakról írtam s nem ok nélkül, mert bizony a csiki atyafi minden más vidéki székelty barátja előtt góbé volt és annak is marad s mert találkoztunk éppen csiki atyafiak részéről olyanokkal, a kik cikkeik alá „Egy alcisiki góbé“ aláírást tesznek. És így nem volt oka önnek kárörögni azon, hogy én csak hajdan voltam somlyói diák.“)

Igy izetlenkedik t. T. Nagy Imre ur első 36 sorában. Iztelen tréfája a következő 25 sorban tovább foly s tart ezen kikezdésig: „Egyébíránt — hogy komolyan beszéljünk“ stb. Még tehát eddigi sorait megirta, jobb és tanácsosabb lett volna a csik-szeredai fürdőben egy kicsit megmosdani.

De nézzük tovább mit mond először is bámulum önt t. uram, a ki kilenc nyelvészeti munkát megismert, mégis olyan badarságokra tud vetemedni. A nyelvészet t. uram sokkal komolyabb, mélyebb felfogást igénylő tudomány, mint ön képzele; nagy mezején rugdalózni, pöffeszkedni szabad ugyan, de nem illő, nem járja; az én tanárom, a nagynevű tudós nem rugdalózott s ezt ma sem teszi; nagy műveltsége, sokoldalú széles tudománya mellett — mert hát ő kérem nem g nyelvészeti munkát ismer — igen is szerény s némely kétes esetekben kimondotta és kimondja azt, mit az akadémia is felállítása alkalmával zászlójára tűzött, hogy t. i. „Győzzön a jobb!“ Más tudásaink is úgy a multban, mint a jelenben bizonyos dolgokat illetőleg inkább tapogatóznak, de nem vagdalkoznak, mint ön teszi.

Révai Miklós, a nagyírú tudós, kiről én azt tanultam, hogy mint nyelvész a legnagyobb, mint irodalmár pedig a legnagyobbak közé tartozik, — több jeles munkának szerzője, állította ugyan, hogy minden eleme a szónak, legyen az rag, vagy képző, mint önálló szó volt valaha, de nem rugdalózott. Ama nyelvészeink is, kik Beregszászi N. P. tekintélye alapján a keleti nyelvekkel összehasonlítva tárgyalták nyelvünket, milyenek: Molnár János⁸⁾, Nagy János⁹⁾, Horvát István¹⁰⁾, Kolmár József¹¹⁾, Dankovszky Gergely¹²⁾, Szabó József¹³⁾, Vida Károly¹⁴⁾, Kerekes Ferenc¹⁵⁾, Pecz Leopold¹⁶⁾, Kállay Ferenc¹⁷⁾, gr. Teleki József¹⁸⁾, Ballagi Mór¹⁹⁾ stb. stb. ide tartozó munkájokban, mint a számozott helyek alatt mutatják, szerényen elmondják nézeteiket, de sonasem rugdalóznak.²⁰⁾ Így tesznek t. uram, nyelvbelőseleink is pl. Fogarasi János²¹⁾ és Cucor²²⁾, a nagy szótár szerzői, majd Engel József²³⁾, Fábrián István²⁴⁾ stb. stb., továbbá a finniskának egész sora, milyen — hogy többet ne említek — Sajnovics János²⁵⁾, Reguly²⁶⁾, Hunfalvy²⁷⁾,

Repicky János²⁸⁾, Decsy Sámuel²⁹⁾, Budenz³⁰⁾ és Vámbéri³¹⁾, végül a történeti m. nyelvészetet fejtegető emberek, milyen Pray és Sajnovics, a „Halotti beszéd“ és „Margit legenda“ kiadó; Révai³²⁾ e térnek lelkes felkarolója, Horvát István, a magyar oklevelek tanulmányozója és ezeknek több középkori kódexekkel együtt kiadója; Sándor István³³⁾, ki régi irókból sok hasznos dolgokat jegyzett fel; Döbrentei, a gyulafehérvári és bécsi kódexek kommentálójá; Jászai, a müncheni kódex magyarozója; végül Toldy Ferenc, a nagy irodalmár, ki több középkori kódexeket adott ki és azokat magyarázatokkal látta el. Mindezen emberek t. uram, nem izetlenségekkel, nem pöffeszkedésekkel igyekeznek valakik állításaiokról meggyőzni, vagy ha tévedett, megigazítani, mint ön teszi, hanem elmondják nézeteiket úgy, a mint tudják s örvendenek, ha magyar nyelvünknek bármi csékely szolgálatot tettek.

(Folytatás következik.)

Háromszékmegye hölgyeihez !!

„Meg vagyok győződve, hogy szavam nem fog siker nélkül elhangzani, midőn kedvelt Magyarországom mindenkor áldozatkész hölgyeihez a szenvedők érdekében fordulok — így szól felséges királynénk Tisza Kálmán miniszterelnök urhoz intézett legkegyelmesebb kéziratában.

Bizonyára nincs nő e hazában, ki e bizalomteljes szavakra tette ne buzdulna.

Igen! alakuljanak bizottságokká kisebb-nagyobb körben, gyűjtsenek pénzt, készítsenek sebkötőket stb.!

Felséges királynénk, hazánk védangyala szól Magyarországi hölgyeihez

Mutassák meg Háromszékmegye hölgyei, hogy a női legszebb erény: a jótekonyság- és könyörületre való felhívás érő szívekre taált.

Kelt S.-Sztgyörgyön, 1878. szept. 17-én.

Potsa József,
Háromszékmegye főispánja.

Meghívás.

A házi-ipart és oktatást terjesztő egyesület választmánya f. hó 24-én d. e. 10 órakor ülést tart, melyre, miután az egyesületet érdeklő igen fontos ügyek fognak tárgyalni — a választmány t. c. tagjait tisztelettel meghívom.

S.-Sztgyörgy, 1878. szept. 18.

Potsa József,
h. i. e. elnök.

Segélyt a szenvedőknek!

A legelső magyarnő, koronás Királyasszonyunk ő felsége, a női gyöngéd szeretet és hön érő szív ragyogó példányképe kibocsátotta felhívását sebesült testvéreink érdekében Magyarország hölgyeihez.

A lelkes szótát a trón bitoráról hangzott le. Felséges Királynőnk legmagasabb bizalmával tisztelt meg bennünket akkor, midőn Bosznia vérázott földén megsebesült testvéreink szenvedésének enyhítésére a magyar nők et szőlította fel.

Ezek a szavak, mint hazánk minden részében, nálunk is élénk viszhangra találtak és — a s.-sztgyörgyi nők segélygyűjtő bizottsága f. hó 20-án megalakult.

Csak egy szűkölköző bizottság ez egyelőre, melynek feladata városunk nemesen érő hölgyeit minden rangkülönbség nélkül összegyűjteni, hogy a nemzeties cél érdekében sietve tegyen meg minden lépést, mely a harcban megsebesült, vagy elcsúszott testvéreink honn maradt szükségű családjai nyomorán sürgősen összegyűjtött könyörödományaival segíthessen.

E célból hönleányi bizalommal fordulunk városunk lelkes hölgyeihez: segítsenek a könyörület munkájában!

A gyűjtést megkezdettük; gyűjtőleveinket kibocsátottuk. Adakozzanak, kiki tehetsége szerint!

Hogy a segély nyújtás minél tömegesebb és minél gyorsabb lehessen: hetenként kétszer, szerdán és szombaton este 7 órától kezdve „felliértestélyeket“ rendezünk a városház nagyertermében. Ezen estélyek 10 kros belépti díjjal mindenki előtt nyitva állanak. A nők kik itt megjelennek magukkal tépének való lenrongyokat hozván, társaságban tépnek. Városunk ifjaitól pedig legyen szabad teljes bizalommal megvárunk hogy ez estélyeket felolvasásokkal, szavallatokkal

és dalárdával minél élvezetesebbé teendik. Az első estély f. hó 25-én lesz, megjegyezvén, hogy külön meghívásra e tárgyban senki igényt nem tarthat.

Az adakozások u. m: tépés, sebkötő, szivarbeli adományok az elnökséghez intézendők.

Hisszük, hogy Seps-Szentgyörgy város nemesen érő hölgyei kivétel nélkül résztveendek a jó ügy munkájában.

Ezen hitben, ezen reményben teljes bizalommal felhívjuk városunk hölgyeinek kegyes, részvételjes pártolását.

S.-Sztgyörgy 1878. szept. 20-án.

Bogdán István né, Málík József né,
a segélygyűjtő bizottság elnöke.

Sebestyén Sándor né,
alelnök.

Bogdán Andrásné, Bogdán Flóriné
Csutak Jánosné, Spitzer-Weinberger Sarolta,
Kelemen Lajosné, Málík Jánosné,
Gidófalvi Lászlóné, Várárhelyi Samuné,
bizottsági tagok.

LEGUJABB.

Rajevoszello, szept. 18. Ama hír, hogy Novi-Breska tegnapielőtt bevétetett, korai volt. Breskát csak tegnap, szept. 17-én makacs harc után vette be a 13. hadosztály. A harc reggel kezdődött és déltől kezdve rendkívül makacs volt. A sáncokat és a várost este 7 óra felé rohammal vettük be. A veszteségek eddig ismeretlenek, azonban nem igen nagyok.

Bécs, szept. 18. A negyedik hadtest parancsnokságától a következő távirat érkezett: A 13-ik hadosztályból a 26. gyalogdandár e hó 16-án elérte Dubravát a Tinja mellett, míg a 25-ik dandár makacs, estig tartó harc után Lovasret és Krespicit megszállotta. E hó 17-én a 13. csapathadosztálynak a Novi-Breska elleni támadására kellett alakulnia és a 25. dandár szárnyával a Száva mellett a samáci utam fejlődött, míg a 26. dandár Novi-Breska déli oldala felé rendeztetett. A csapatok makacs tüzharcban nyomultak előre és eleinte a tüzérség a kilátási pontok teljes hiányában csak kevésse támogathatta azokat; csak az előnyomulás további folyamában volt lehetséges 3 üteget működésbe hozni. A gyalogság a helység elé ért és rohammal vett be két, ott emelt sáncot, melyek egyike két ágyuval volt felfegyverezve, és azután benyomult a helységbe, melyet azonnal megszállottak. Az ellenállás az utolsó pillanatig rendkívül makacs volt; a harcnak csak közel esti 7 órakor szakadt vége. Két ágyu és két zászló esett zsákmánnyul. A veszteségek a jelentés elküldés ig nem voltak ki-puhatolva és addig csak négy tiszt megsebesülése volt ismeretes.

KÜLÖNFÉLEK.

— Seps-Szentgyörgy hölgyei, áthatva a könyörületes és hönleányi buzgalom nemes érzetétől, sebesülteink érdekében rendszeres tevékenység kifejtésére vették tegnap a polg. iskola egyik termében tanácskozásra gyűltek össze.

A gyűlés mindenek előtt elnök, jegyző, pénztárnok és bizottsági tagok megválasztását tűzte ki. Elnökül választott Bogdán István³⁴⁾, alelnök Sebestyén Sándor³⁵⁾, pénztárnok Bogdán Andrásné, jegyző Málík József né. Bizottsági tagok: Bogdán Flóriné, Csutak Jánosné, Gidófalvi Lászlóné, Kelemen Lajosné, Spitzer Sarolta, Várárhelyi Samuné urasszonyok.

Elhatározottat (a mint lapunk más helyén is olvasható), hogy füllértestélyeket rendeznek hetenként kétszer: szerdán és szombaton 10 kr belépti díj mellett, hol közösen tépést készítenek a sebesülteink részére. Seps-Szentgyörgy hölgyközönségétől — méltán — reméljük, hogy ezen estélyeken tekintélyes számmal lesz képviselve. A társaság aláírási iva az estélyeken a beiratkozók rendelkezése folyton ki lesz téve. A férfiakól pedig elvárjuk, hogy ezen összjevőteleket minden kitelhető módon élvezetessé fogják tenni — felolvasások, szavallatok stb. által. Az első összjevőlet f. hó 25-én szerdán történik a városház dísztermében vagy az azzal kapcsolatban levő szomszéd teremben. Az alakuló gyűlésen jelenlevők önként ajánlkoztak, hogy az illető helyiségeket felváltva világitatni fogják.

Elhatározottat továbbá séta-hangversenyek rendezése — Császár Bálint polgármester ur ajánlatára — mérsékelt belépti díjjal, hogy a résztvevők minél nagyobb számban biztosíthassák ezeken.

Felteslegesnek tartjuk hangzatos szavakkal buzdítani városunkat a részvételre Seps-Szentgyörgy közönsége mindig szép példát adta a könyörületesnek, s csupán tőlük függ, hogy ebbeli hírneve csorbat ne szenvedjen.

Közönség köréből.*)

K.-Várárhely, szept. 16. 1878.

Tisztelt szerkesztő ur!

A „Nemere“ 79-ik számában pár szó jelent meg a helybeli tüzöltö-egyletről.

Kérdés volt ki legyen az író: s személyemet hozták gyanuba; több oldalról lettem megszólítva a párszó ügyében.

Kötelességemnek tartom kinyilatkoztatni hogy a

) E rovat alatt megjelent közleményeként nem vállal felelősséget a Szerk.

⁸⁾ Orbán Balázs is a Székelyföld leírásában (Lásd a Hargita leírását) góbénak nevezi magát

⁹⁾ Lásd a „Magyar A lam“ 1877 évi folyamának egyik június vagy júliusi számát

¹⁰⁾ Bár ne lettem volna soha!

¹¹⁾ A zsidó szónak a magyar és egyéb nemzeti szókban található hasonlítás (Magyar Könyvtár IX—XXII kötet)

¹²⁾ Grammatica hungarica cum parallelismo 1857

¹³⁾ „Rajzolatok a magyar nemzet legrégibb történetéből“ Fest. 1825

¹⁴⁾ „A magyar nyelv eredetisége s önkifejlése“ 1837

¹⁵⁾ „Hungari gentis aviticum cognomen“

¹⁶⁾ A dicso magyar nyelv régisége“ (Tud. Gyűjt. 1830)

¹⁷⁾ „Elmélkedés a magyar nemzet viszonyosságainak története felett“

¹⁸⁾ „Értekezés a kettősbetűjű hangokról és azoknak jegyeiről a magyar nyelvben, sok nevetes szószármaztatási észrevetellekkel egybeesztve“ Debrecen, 1836

¹⁹⁾ Az 1833-iki „Tud. Gyűjt.“-ben török és magyar szókat hasonlít össze.

²⁰⁾ „Hitt. értekezés a nemes székelty nemzet eredetéről.“ — Enyed, 1829 és „A pogány magyarok ősi vallása.“ (A Kisfaludy-társaság pályakérdése 1847-ben)

²¹⁾ „Mikép lehet a magyar nyelvet új szókkal gazdagítani?“ (Jutalomfelet a magyar nyelvről)

²²⁾ Egyebekben kívül lásd „A magyar nyelvészkedés köre“ című művet.

²³⁾ És itt bátor vagyok megjegyezni, hogy felhozott példaimnál csak az újabb időkre voltam tekintettel és leszek ezután is. Kivántra — mert tisztán fekszik előttem nyelvünknek története — a legrégibb időktől is kezdek.

²⁴⁾ Ide tartozó munkája: „A magyar nyelv metaphtisikája“ Pest, 1834.

²⁵⁾ „A magyar elv szótár“ készítette Cucor és Fogarasi.

²⁶⁾ „A tiszta magyar gyökörök“ (Akadémiai pályakérdés 1835-ben)

²⁷⁾ „A magyar nyelv természetéről“

²⁸⁾ „Demonstratio idioma Ungarorum et Laponum idem esse.“ Koppenhagen, 1770. Ujra Nagy-Szombat, 1771

²⁹⁾ Egyebekben kívül — mint utazó és kutató — megismerkedett a finn, lapp és eszt. majd vogul és osztják nyelvekkel. Halála miatt kutatásainak eredményét a világgal nem ismertethetvén meg, hagyományait Toldy, Hunfalvy és Budenz ismertették s mértették.

³⁰⁾ „Egy vogul monda“ (Akad. Értekt. 1859.) Reguly Antal hagyományai, a m. tud. akadémia megbízásából kiadta Hunfalvy Pál I. kötet. „A vogul föld és nép.“ Pest, 1864. Ezekben kívül értekezései is vannak.

³¹⁾ Ferney Jánosnak hibás szószármaztatásait mutatta ki.

³²⁾ „Pannónia Phoenix, avagy hamuválból feltámadott magyar nyelv“ Bécs, 1790

³³⁾ „Reguly Csuvasz példamondatai“. Cseremiszt Tanulmányok és „Cser. Szótár“, „Vocabularium Cseremissicum utriusque dialecte“ Pest, 1865.

³⁴⁾ Török-csuvasz példabeszédek kiadója.

³⁵⁾ „Antiquitates Literature Hung. Vol. I“ Pest, 1803.

³⁶⁾ Pl. „Sokfeléje“ 5 darabjában is.

